

یزد همچنان زیستگاه گونه‌های شاخص حیات وحش است

گنجینه تنوع زیستی در دل اقلیم خشک کویر

حسن اکبری
افزود: محیط
زیست سالم و
طبیعت پایدار
در گرو عملکرد
درست تمامی
اجزای آن است
و این اجزای
صورت زنجیروار
به یکدیگر
متصل هستند،
اگر هر کدام از
زیست‌مندان
بتوانند نقش
خود را به

درستی ایفا
کنند، طبیعت
سالم باقی
می‌ماند. وی
ادامه داد:
اما حذف یا
تضعیف هر
بخش از این
چرخه در اثر
دخالت‌های
انسانی،
آسیب‌رانه
سایر بخش‌ها
منتقل می‌کند
و در نهایت کل
سیستم دچار
اختلال می‌شود.

کبری دانشی - حیات در دل اقلیم خشک یزد، همچنان جریان دارد؛ از گونه‌های نادر گیاهی تا آهو، کل و بز و پلنگ تا این استان، یکی از مهم‌ترین کانون‌های تنوع زیستی در مرکز ایران باشد.

به گزارش ایرنا، یزد با برخورداری از زیستگاه‌های ارزشمند و گونه‌های کم‌نظیر حیات وحش، یکی از مهم‌ترین ذخیره‌گاه‌های تنوع زیستی در مناطق خشک ایران به شمار می‌رود، موضوعی که ضرورت حفاظت از طبیعت این استان را دوچندان کرده است؛ تنوع اقلیمی و وجود مناطق کوهستانی، بیابانی و دشت‌های طبیعی در یزد، شرایطی را فراهم کرده که گونه‌های متنوعی از حیات وحش بتوانند در این استان زیست کنند. مناطق حفاظت‌شده و پناهگاه‌های حیات وحش یزد طی سال‌های گذشته نقش مهمی در حفظ گونه‌های در معرض خطر و جلوگیری از نابودی زیستگاه‌های طبیعی داشته‌اند.

کارشناسان محیط زیست معتقدند تداوم خشکسالی، کاهش منابع آبی و گسترش فعالیت‌های معدنی از مهم‌ترین چالش‌های پیش‌روی تنوع زیستی در مناطق مرکزی ایران است، با این حال، وجود گونه‌های شاخص جانوری در یزد نشان می‌دهد که این استان هنوز ظرفیت بالایی برای حفظ ذخایر طبیعی و ژنتیکی کشور دارد. در سال‌های اخیر، برنامه‌های مختلفی برای حفاظت از گونه‌های گیاهی و جانوری در یزد اجرا شده است، برنامه‌هایی که بر آموزش عمومی، مشارکت جوامع محلی و همکاری نهادهای علمی و اجرایی تمرکز دارد و مسئولان محیط زیست بر این باورند که بدون فرهنگ‌سازی و همراهی مردم، حفاظت از طبیعت و تنوع زیستی با دشواری‌های جدی مواجه خواهد شد. اول خردادماه به نام روز جهانی تنوع زیستی نامگذاری شده است، روزی که امسال با شعار «اقدام محلی برای اثرگذاری جهانی؛ مرهمی بر زخم‌های تنوع زیستی» بر اهمیت حفاظت از طبیعت و نقش جوامع محلی در صیانت از گونه‌های گیاهی و جانوری تأکید دارد. این مناسبت فرصتی است تا بار دیگر اهمیت حفظ زیست‌بوم‌های طبیعی و مقابله با تهدیدهایی همچون خشکسالی، تغییر اقلیم و تخریب زیستگاه‌ها مورد توجه قرار گیرد.

مدیرکل حفاظت محیط زیست استان یزد به مناسبت روز جهانی تنوع زیستی در گفت و گو با خبرنگار ایرنا گفت: تنوع زیستی مجموعه حیات روی کره زمین را در بر می‌گیرد؛ از موجودات ریز و میکروسکوپی گرفته تا گونه‌های بزرگ گیاهی و جانوری، همگی بخشی از این چرخه محسوب می‌شوند و پایداری حیات به عملکرد صحیح این اجزا است. حسن اکبری افزود: محیط زیست سالم و طبیعت پایدار در گرو عملکرد درست تمامی اجزای آن است و این اجزا به صورت زنجیروار به یکدیگر متصل هستند، اگر هر کدام از زیست‌مندان بتوانند نقش خود را به درستی ایفا کنند، طبیعت سالم باقی می‌ماند. وی ادامه داد: اما حذف یا تضعیف هر بخش از این چرخه در اثر دخالت‌های انسانی، آسیب را به سایر بخش‌ها منتقل می‌کند و در نهایت کل سیستم دچار اختلال می‌شود.

مدیرکل محیط زیست یزد با اشاره به آسیب‌های یک

قرن اخیر به طبیعت اظهار کرد: بشر در دهه ای گذشته حلقه‌های زنجیره حیات را پاره کرده است، برداشت بی‌رویه آب، تخریب طبیعت، آسیب به پوشش گیاهی، شکار غیرمجاز و آلودگی محیط زیست موجب شده بخش‌هایی از اکوسیستم کارکرد طبیعی خود را از دست بدهند. وی ادامه داد: ۲ معضل اصلی پیش‌روی تنوع زیستی کشور و استان، تخریب زیستگاه‌ها و شکار غیرمجاز است، تخریب خاک، نابودی پوشش گیاهی و آسیب به مولفه‌های پایه طبیعت از یک سو و شکار بی‌رویه از سوی دیگر، بسیاری از گونه‌ها را در معرض نابودی قرار داده است. وی با بیان اینکه از دهه ۱۳۳۰ شمسی به بعد، با توسعه سلاح‌های پیشرفته و خودروهای صحرایی، شکار شدت بیشتری گرفت گفت: گونه‌هایی برجسته در استان مانند آهوی ایرانی، گورخر ایرانی و برخی پرندگان دشتی خیلی سریع کاهش جمعیت پیدا کردند و بعدها گونه‌های کوهستانی نیز دچار آسیب شدند. اکبری اضافه کرد: از دهه ۶۰ و ۷۰ نیز تخریب طبیعت با شدت بیشتری ادامه یافت و خشک شدن تالاب‌ها، چشمه‌ها، توسعه معادن، جاده‌سازی و کشاورزی گسترده فشار مضاعفی بر طبیعت وارد کرد.

وجود یوزپلنگ و پلنگ، نشانه سلامت طبیعت

وی تأکید کرد: گونه‌های جانوری نماد پویایی طبیعت هستند؛ وقتی گونه‌ای مانند یوزپلنگ که در راس هرم غذایی قرار دارد بتواند در یک زیستگاه ادامه حیات دهد، یعنی آن طبیعت سالم است و منابع آب، پوشش گیاهی، امنیت و غذا در شرایط مطلوب قرار دارند. مدیرکل محیط زیست یزد خاطرنشان کرد: اگر این اجزای طبیعی آسیب ببینند یا حذف شوند، نشان‌دهنده تخریب محیط زیست است و در چنین شرایطی انسان نیز نمی‌تواند زندگی همراه با رفاه و آسایش داشته باشد.

ثبت بیش از هزار گونه گیاهی در یزد

وی با اشاره به ظرفیت‌های ارزشمند طبیعی استان یزد گفت: با وجود شرایط اقلیمی سخت و بارندگی کم، تنوع زیستی استان بسیار گسترده، متنوع و ارزشمند است. اکبری افزود: تاکنون بیش از هزار گونه گیاهی در یزد شناسایی شده که ۱۷۶ گونه آن انحصاری ایران است که از این تعداد ۲۴ گونه نیز انحصاری استان یزد هستند؛ یعنی این گونه‌ها در هیچ نقطه دیگری از دنیا وجود ندارند و سرمایه‌ای ارزشمند برای کشور محسوب می‌شوند. وی اظهار کرد: همچنین ۳۸۲ گونه جانوری مهره‌دار در استان شناسایی شده که ۲۶ گونه در معرض خط انقراض قرار دارند. اکبری گفت: درباره بی‌مهرگان اطلاعات کمتری وجود دارد، اما سمپاشی‌های گسترده کشاورزی آسیب جدی به جمعیت این گونه‌ها وارد کرده است.

احیای گوزن ایرانی و مطالعات پلنگ در شیرکوه

مدیرکل محیط زیست یزد از اجرای طرح‌های جدید حفاظتی در استان خبر داد و گفت: ما به رغم این شرایط، تلاش می‌کنیم برای بقا و ادامه حیات و حفاظت تنوع زیستی باقی مانده اقداماتی انجام دهیم و علاوه بر امور محول حفاظتی مانند برخورد با شکارچیان غیرمجاز، جلوگیری از تخریب در مناطق حفاظت‌شده یکسری اقدامات جدید در دستور کار قرار دادیم. وی با بیان اینکه طی یک سال گذشته اقدامات ابتکاری متعددی برای جبران آسیب‌های وارد شده به طبیعت آغاز شده است اظهار کرد: یکی از مهم‌ترین این اقدامات، تلاش برای بازگرداندن گوزن ایرانی به طبیعت جنگل باغ شادی است که با تقویت حفاظت، استفاده از تجهیزات نوین و جلب مشارکت اجتماعی دنبال می‌شود. اکبری همچنین به آغاز مطالعات گسترده پلنگ در کوهستان شیرکوه اشاره کرد و گفت: شیرکوه یکی از مهم‌ترین زیستگاه‌های این گونه ارزشمند در ایران مرکزی محسوب می‌شود و مطالعات اولیه برای حفاظت مشارکتی و فراهم کردن زمینه احیای جمعیت پلنگ آغاز شده است. اکبری مشارکت مردمی و حضور بخش خصوصی را از مهم‌ترین راهکارهای حفاظت از تنوع زیستی دانست و اظهار کرد: در بسیاری از کشورهای دنیا، بخش خصوصی و جوامع محلی نقش مؤثری در حفاظت از طبیعت دارند و می‌توان بخشی از هزینه‌های حفاظت را از طریق درآمدهای حاصل از تنوع زیستی تأمین کرد، این موضوع علاوه بر کاهش فشار بر دولت، کیفیت حفاظت را نیز افزایش می‌دهد. مدیرکل محیط زیست یزد افزود: احیای گونه‌های گیاهی در معرض خطر با همکاری دانشگاه‌ها، توسعه همکاری با دستگاه‌های مختلف و فرهنگ‌سازی در زمینه مدیریت پسماند، صرفه‌جویی در مصرف آب، انرژی و کاغذ از دیگر برنامه‌های استان برای حفاظت از محیط زیست است. مدیرکل محیط زیست یزد با اشاره به وضعیت گونه‌های جانوری استان گفت: با وجود همه تهدیدها، هنوز جمعیت‌هایی از گونه ی شاخص مانند آهو، کل و بز، گربه شنی و پلنگ در مناطق حفاظت‌شده استان وجود دارند. وی تصریح کرد: کوهستان شیرکوه نیز به عنوان یکی از نقاط مهم تنوع زیستی، ظرفیت بالایی برای پناه دادن به گونه‌های جانوری در دوران خشکسالی دارد. مدیرکل حفاظت محیط زیست یزد تأکید کرد: توسعه معدنی، تغییر اقلیم و خشکسالی همچنان تهدیدی جدی برای طبیعت استان است و حفاظت از تنوع زیستی بدون همراهی مردم و شکل‌گیری عزم ملی امکان‌پذیر نخواهد بود. مساحت عرصه‌های زیست استان یزد یک میلیون و ۲۷۰ هزار هکتار اعلام شده و استان دارای ۱۶ منطقه تحت حفاظت محیط زیست به عناوین مختلف است که حدود ۱۱ درصد مساحت استان را در بر می‌گیرد و بر اساس آمارهای موجود تاکنون ۸۰۰ گونه گیاهی، ۱۹۰ گونه پرنده، ۶۰ گونه پستاندار وحشی و ۴۰ گونه خزنده در مناطق حفاظت‌شده استان یزد شناسایی شده است.